

VEFAS

P O S T E N

Miljømagasinet fra Vefas
Nr. 2/2013

Re-design kreativ
utfoldelse

Avfallsdunk
har du rett type til ditt
bruk?

Plastsortering

Ketchup-rester ødelegger for
gjenvinning

Felles offentlig renovasjon er et produkt av vår moderne og urbane livsstil. Avfall har alltid eksistert, men i så begrensete mengder at dette var håndterbart for hver enkelt i tidligere tider. I vår moderne tid ser vi en eksplosiv økning i avfallsmengde, men vi ser også at innholdet i avfallet er blitt mer komplisert. Vi omgir oss med stadig mer avanserte produkter som inneholder stoffer og miljøgifter som vår natur ikke klarer å håndtere på egen hånd.

Det er gjerne produkter produsert med moderne, og ikke naturlige tilsetningsstoffer som skal gjøre vår hverdag enklere og bedre. Men gjør de nå det?? Som ett eksempel kan vi nevne moderne fritidsklær og gardiner. Mye av dette er impregnerert og eller behandlet med bromerte flammehemmere, stoffer som skal gjøre klær vanntett og gardiner brannsikre. Når dette en gang skal kastes bør det inn i en spesiell forbrenningsovn med ekstrem høy temperatur for at disse stoffene skal destrueres. Pr. dato finnes det ikke gode returordninger for slike produkter, men Vefas oppfordrer alle kunder til å ha ett bevisst forhold til miljøperspektivet ved slike produkter. Ett godt bidrag her kan være å forlenge levetiden ved å la dette komme til nytte for bruktbu-tikker osv.

Vefas har en visjon som lyder: Vefas skaper miljøbevissthet. Dette forsøker vi å leve opp til på flere måter. Blant annet ved å informere abonnentene gjennom det bladet du nå leser. Vi håper dette nytter, og oppfordrer samtidig alle til å kontakte Vefas dersom du lurer på noe om våre avfallssystemer.

Vennlig hilsen
Vefas IKS

Kjetil Romsdal
Administrerende Direktør

váldočálus

Oktasaš almmolaš doapparčorgen lea buvtta mii gullá min ođđaaigásaš ja urbána eallinvuohká. Doabbarat leat álot gávdnon, muhto ovddeš áiggi ledje dat nu unnán ahte daid nagodii guhetege gieđahallat. Min ođđaaigásaš áiggis lea doapparhivodat lassánan hirtmadit, muhto mii oaidnit maid ahte doabbara sisdoallu lea šaddan váddáset. Mis leat dađistaga lassánan alla teknologalaš buktagat main lea ávdnasat ja biras-mirkkut maiguin luondu ieš okto ii birge.

Dat leat dájvja buktagat mat leat buvttaduvvon ođđaaigásaš, ja ii lunddolaš seaguhusávdnasiiguin mii galgá dahkat min árgabeaivvi álkibun ja buorebun. Muhto álkidahttet go dat duođai min árgabeaivvi? Ovdamearkan mii sáhttit namuhit ođđaaigásaš astoaiggebiktasiid ja láseliinniid. Dat leat dájvja impregnerejuvvon ja dahje daidda lea biddjon bro-merejuvvon šloavgganashehttehusat, ávdnasat mat galget biktasiid dahkat čáhcejeahkkkin ja mat galget hehttet láseliinniid buollát. Go daid oktii galgá bálkestet, de berrejit dat boldot erenoamáš boaldinommanis mas lea earenoamáš alla temperatuvra, vai dat ávdnasat bil-listuvvovjit. Odne eai gávdno dakkár buktagiidda buorit ruovttoluottaortnegat,

muhto Oafir ávžžuha buot kundariid leat dihtomielalaččat birasoaidnoguovllu ektui go lea sáhka dakkár buktagiin. Dán dáfus sáhtta leat buorre dahkku guhkidit dáid buktagiid eallinaiggi, doalvut daid adnondávvirgávpviide jna.

Oafiris lea čuovvovaš višuvdna: Oafir ásaha birasdihtomielalašvuoda. Mii geahččalit mángga ládje čuovvut dan. Mii earret eará informeret dingojeddiid dán bláđi bokte maid don dál logat. Mii sávvat dat ávkkuha, ja ávžžuhit seam-más buohkaid váldit oktavuoda Oafiriin jus dus leat gažaldagat min doapparvu-ogádagaid birra.

Dearvvuodaiguin
Vefas IKS/Oafir SGO

Kjetil Romsdal
Hálddahušlaš direkttevrá

Ápningstider / Rahpanáiggit		Telefoner
Hovedkontor / Hálldahus		Hovedkontor/Hálddahus Amtmannsnesveien 101... 78 44 47 50
Mandag-fredag.....0800-1530		Stengelsesmoen avfallsanlegg 78 44 47 50
Mánnodagas-bearjadahjii.....0800-1530		Omlastestasjon Kautokeino/Guovdageaidnu 78 48 78 50
Stengelsesmoen avfallsanlegg		Omlastestasjon Loppa/Láhppi 78 45 85 45
Mandag-fredag.....0815-1500		Omlastestasjon Hasvik/Áknoluokta 78 45 12 00
Torsdag.....0815-1800		Renovatør Alta/Kautokeino 78 44 47 50
Mánnodagas-bearjadahjii.....0800-1500		Renovatør Loppa/Hasvik 95 74 55 84
Duorastaga.....0815-1800		
Omlastestasjon Kautokeino / Guovdageaidnu		
Torsdag / Duorastaga.....1300-1800		
Omlastestasjon Loppa / Láhppi		
Torsdag / Duorastaga.....1200-1800		
Omlastestasjon Hasvik / Áknoluokta		
Torsdag / Duorastaga.....1300-1800		
Hjemmeside/Interneahhtasiidu www.vefas.no		
Mail firmapost@vefas.no		 www.facebook.com/Vefas.no

Avfallsdunk og tømning

Avfallsdunken finnes i flere størrelser Dersom du opplever at det ikke er samsvar mellom avfallsmengde og størrelse på dunk, bør du kanskje vurdere å få en annen dunk. Det er uansett ikke et alternativ å sette avfallet ved siden av dunken.

Har du rett avfallsdunk?

- Vefas har 3 størrelser på avfallsdunkene, 140L, 240L og 360L. Dersom behovet ditt endrer seg er det enkelt å bytte dunk. Mot et gebyr på kr 312,50 kan vi bytte denne, et gebyr som bortfaller dersom du har bodd i boligen under 6 måneder.

Avstand til vei

Våre renovatører står på hele dagen, og gjør en fenomenal jobb. Den dagen du har renovasjon, må du sørge for at dunken ikke står mer enn 5 meter fra vei for at du skal ha krav på tømning. I motsatt fall må man gå ut i fra at behovet for tømning ikke er til stedet. Våre renovatører kan hente beholdere som står inntil 30 meter fra veikanten mot et gebyr som faktureres 1 gang i året.

Nye poser

Det er enkelt å få tak i flere avfallsposer. Du trenger kun å sørge for å knyte den eller de type poser du trenger fast i dunken, så legger våre renovatører dette igjen hos deg.

Du kan selv hente poser på Stengelsesmoen avfallsanlegg, vårt hovedkontor i Amtmannsnesveien 101 i Alta, på service kontorene i Maze og Loppa, og på gjenvinningsstasjonene i Kautokeino, Hasvik og Øksfjord på torsdager mellom kl. 13.00-18.00

Bølgepapp

Sekken merket "Bølgepapp" er det eneste som kan legges ved siden av dunken. Sekken settes ut dagen før eller samme dag du har tømmedag, slik at du unngår at sekken forsvinner eller blir våt. Bølgepappen kjennetegnes ved at ett eller flere lag papir er limt til ett eller flere lag bølget papir, derav navnet bølgepapp. For å lett kunne finne ut om pappen er bølgepapp, kan man rive litt av for å se om det er "bølger". Julaften kan du legge innpakkingspapir/ julegavepapir i sekken. papiet kan ikke material-

gjenvinnes, men blir energigjenvunnet gjennom forbrenning.

Nå er vinteren her!

Med vinter kommer også snø. Vi henstille alle sammen om å holde det åpent og snø-/isfritt foran avfallsdunken. Selv om dunken skulle være innenfor 5 meter fra vei, så ber vi om forståelse for at dunker som er snødd ned/fryst fast blir stående igjen. Nedsnødde dunker er heldigvis ikke et stort problem, men kan ha vært en årsak til at tømning ikke har blitt foretatt.

Mii bivdit buot min dingojeddiid ahte eai bija "lobiheames" seahkaid doapparlihti gurrii, ja ahte sii doahhtalit čorgejeddiid dan dáfus ahte gurrenbeaivvi bidjet doapparlihti rievtties gaskii eret luottas/dakko ii galgga leat jovgon. Ođđa seahkaid sáhtat oažžut go válddát oktavuoda min ráhkadusaiguin ja stašuvnnaiguin, dan seamma dagat maid jus áiggun doapparlihti eará sturrodagas.

Hva skjer med avfallet ditt?

Kildesortering er både viktig og nødvendig. Økt bevisstgjøring om at vi står overfor knapphet på ressurser gjør at vi sorterer samvittighetsfullt i de tusen hjem. Eller gjør vi nå det?

Det meste av det avfallet vi produserer, enten det er hjemme hos hver enkelt, eller i bedriften, kan enten gjenvinnnes eller gjenbrukes. På den måten sparer vi miljøet og hver enkelt av oss gjør så godt vi kan for å legge til rette for at også generasjonene etter oss kan leve i et bærekraftig samfunn. For å kunne gjenvinne avfall er det viktig at det først blir sortert riktig.

Husholdningene og næringslivet har forskjellige løsninger for å kildesortere. Det kan virke forvirrende, men hovedsaken er at vi alle gjør det vi kan for miljøet og generasjonene etter oss.

3.trekning 2013

Ann Kristin Thomassen med et synlig bevis på at hun har vunnet kr 10.000 i det store returkartong-lotteriet. Vi gratulerer! Les mer om ordningen på www.grontpunkt.no

BLÅ POSER: Plasten går til Tyskland. Her gjenvinnnes plasten og blir råstoff til nye plastprodukter. Miljøgevinsten er stor ved å gjenvinne plastemballasje da det går 2 liter olje med for å produsere 1 kilo ny plast **HVITE POSER:** Restavfallet sendes til Boden, Umeå, Norrköping, og her forbrennes det i store forbrenningsovner og utnyttes til oppvarming.

GRØNNE POSER*: Sendes til Skibotn for videre kompostering. Av dette produseres det jordforbedringsmiddel. **RØDE POSER:** Inneholder papir og sendes til Norske Skog utenfor Trondheim for gjenvinning til nytt papir. **ORANGE POSER:** Lettkartong/drikkekartong går til vårt naboland Sverige og gjenvinnnes som nytt papir og konvolutter. **RØDE SEKKER:** Bølgepapp, sendes til Ranheim utenfor Trondheim hvor det blir gjenvunnet til ny papp.

* se egen sak side 8 om nytt behandlingsanlegg for organisk avfall.

Doappar lea dehálaš resurssa, ja iešguđet lágan máhčanortnegiid bokte doalaha dat doapparhivvodaga vuollin. Rihpasirrema bokte leat don mielde ráhkadeame ođđa buktagiid. Doarjjo birra ja jurddaš boahhtevaš buolvaid birra!

Sorteringstips
På www.sortere.no kan du svar på det meste som handler om sortering.

Re-design

Re-design handler om å "gjøre om", "lage nytt" - eller rett og slett gi nytt liv til produkter som ellers hadde tatt den tunge veien til avfallsanlegget ditt. At det i tillegg gir stor skaperglede er jo helt fantastisk.

Skaperglede

Karin Heitmann fyller dagen og kveldene med skaperglede. Sammen med gode venninner møtes de flere ganger i uken, og klekker ut nye idéer for plagg og nye bruksting.

- Alt har vel sitt utgangspunkt i at jeg er glad i å sy. Som barn fikk vi dette inn med morsmelka gjennom en mor som likte håndarbeid. Når jeg og min søster møtes, så går ikke praten lenge før vi begynner å vise fram håndarbeid vi har gjort, fortsetter Karin.

Single ullsokker - forén dere!

Vi er veldig glad i ull, og har laget våre egne versjoner av både slumreteppe, putetrekk, vognteppe, sitteunderlag og tøfler. Siden vi er såpass produktive, så føles det ut som vi er på konstant jakt etter ull. Jeg tråler AKSIS sin butikk etter ull, og har også lagt ut melding på facebook at jeg gjerne tar i mot "single" ullsokker. Slumreteppe m/lappeteknikk er helt perfekt for "single" ullsokker, forteller Karin.

Friele er best!

- Her i huset kaster vi "ingenting". Det meste kan brukes på nytt - i en eller annen form. Blandt annet har jeg et stort lager liggende med glidelåser, låsemekanismer og knapper. Jeg ble nysgjerrig på

Favorittgenser blir pute. Koseteppe, både vanlig og ved hjelp av "lappeteknikk".

Penal og bærepose - vanntett

"After-ski" hodeplagg

om det lot seg gjøre å bruke kaffeposene på nytt igjen. Etter kort tids prøving, så hadde jeg laget en lite kolleksjon bestående av både bærepose, penal og toalettveske. De mest slitesterke bæreposene får jeg av Friele, ler hun.

Ingen begrensninger, bare moro

Det er sikkert flere enn oss som sitter og lager spennende ting. Hvem vet, kanskje blir den nye eksportartikkelen klekket ut blandt noen kreative sjeler med strykejern og symaskin, avslutter Karin Heitmann.

Ođđasit- hábmen arvvosmahttá hutkkálašvuoda seammás go dat buktá heakka boares buktagiidda. Ajihustán-rátnu, boaltstarolgoš, bahtadoavdnji ja loabáhat leat buorit ovdamearkkat ođđa ullobuktagiidda. Mii ávžžuhit buohkaid jurddašit ođđasis geavaheami birra.

Høstrydding

Max Even Romsdal (Vefas) og Isak Eira i samtale under aksjonsdagene i Maze, 9-10. okt.

Kjærkommen høstrydding

- Høstryddingen til Vefas kom helt perfekt for meg i år, forteller Isak Eira fra Solovoupmi. Jeg har akkurat bygd hus, og nå får jeg kvittet meg med både byggrester og gammelt skrot. Dersom Vefas ikke hadde vært ute med sine containere, så hadde vi som ikke bor så sentralt slitt med å bli kvitt denne type avfall. Det er tross alt bedre med en 30 minutters kjøretur til Maze, enn å måtte ta turen helt ned til Alta for å bli kvitt avfallet.

Høy aktivitet

- Vi stilte ut containerne fra kl 12-19 i går, og hadde 4 fulle containere da vi avsluttet. Det virker som om det skal bli bra besøk i dag også, forteller Max Even Romsdal fra Vefas retur. Når vi plasserer ut våre containere, så må avfallet fordeles mellom "blandet", "jern", "trevirke" og "E-avfall". Stort sett er folk flinke til å sortere, samtidig som de spør dersom de er usikker på hvor enkelte typer avfall skal kastes.

Vårrydding topper

- Tidligere i høst var vi både i Talvik og Kviby. Selv om det er godt besøkt, så merker vi en tydelig trend at folk har mer avfall de ønsker å bli kvitt under "vårryddingen".

Čakčačorgen Mázes váldjuvvui, nu mot dábálaččat, bures vuhtii. Olbmot bukte ollu doabbariid buot boaittobealbáikkiide gosa Vefas retur lihtiid leimmet bidjan ja dohko sáhtte buktit juohke lágan doabbariid mat eai mana dábálaš báikedoallodoabbariid mielde.

Slamkontrakt til Vefas

I åpen anbudskonkurranse vant Vefas Retur as anbudet om den beste løsningen for tømning av septiktanker i Alta og Kautokeino kommune. Løsningen som ble valgt vakte stor oppmerksomhet og begeistring - også utenfor Norges grenser.

Raskest på markedet

Avdelingsleder Raymond Kames hos Vefas Retur as er klar i talen når han forteller om den nye slambilen til Vefas Retur as. "bilen er effektiv, og avvanner opptil 45% raskere enn en ordinær bil av denne typen. Teknologien vi har tatt i bruk gjør at vi kun tar med oss tørrmassene, mens vannet pumpes tilbake. Til sammenligning tømte den gamle slambilen 3 anlegg før den måtte returnere til anlegg for tømning. Den nye bilen tømmer 24 anlegg!"

Betydelig miljøgevinst

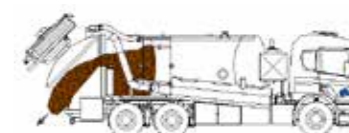
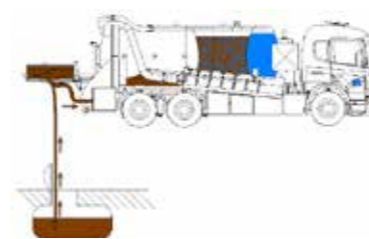
- Når man henter ut effektivitet på denne måten, så blir det vesentlig mindre transportbelastning og lavere dieselforbruk. Dette gir en miljøbesparende gevinst som det absolutt er verdt å ta med seg, fortsetter Raymond.

Oafir vuittii stuora ráhpešiehtadusa, ja seammás ásaša ođđa rutiinnaid. Oafira ođđa ráhpebiila váldá dušše goikemássáid septihkkatánkkas, mii mielddisbuktá ahte biila sáhtta gurret ollu eambo rusttegiid ovdalgo ferte jorggihit ruovttoluotta. Oafir bivdá olbmuid báikut dušše hivesetbáhpriid hivesegii ja ii maidege eará.

Slam suges opp fra septik-/slamskiler ved hjelp av vakum i slamkammeret. Slammet tilføres riktig mengde polymer fra doseringssystemet. Avvanning skjer i samle-kammeret, og skjer automatisk ved at avvannet slam tilføres avvan-

ningsanlegget ved bruk av trykk. Separasjonen av vann og slam skjer over silplater inn i slamkammeret. Mens avvannet slam trykkes inn i slamkammeret, så renner returvannet ned i rektvann-tanken. Herfra blir returvan-

net pumpet tilbake til samme septik-/slamanlegg. Tømningen av avvannet slam skjer ved at bakluken åpnes, og den flyttbare vegg trykker slammet ut av tanken ved hjelp av trykk.

Nytt behandlingsanlegg for organisk avfall i Finnmark

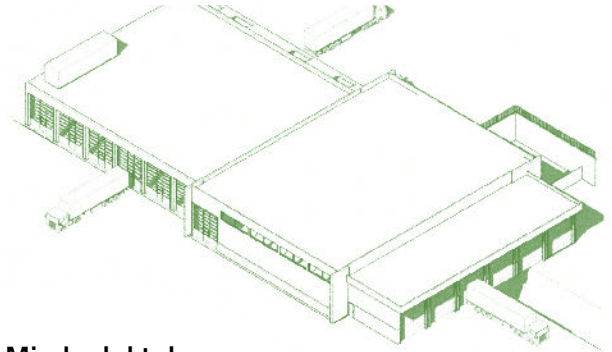
Finnmark Biobehandling as vil i løpet av høsten 2014 flytte inn i et splitter nytt prosessanlegg på Stengelsen, og vil med dette markere starten for det første behandlingsanlegget av denne type i Troms og Finnmark.

Stor kapasitet

Nybygget blir på vel 1600 m², og vil bl.a. inneholde seks store komposteringstromler, og vil ha en samlet kapasitet på ca. 12.000 m³ våtorganisk avfall pr. år. Anlegget vil eksempelvis håndtere alt det vi årlig etterlater oss av matavfall, slakte- og fiskeavfall, septik og slam.

Teknologi som gir miljøgevinst

Det våtorganiske avfallet blir kvernet opp, og blir iblandet f.eks. flis, torv, hageavfall eller returpapir. Under prosessen oppnås det en temperatur på over 70 grader, og varmen blir gjenvunnet til oppvarming av bygget. Sluttproduktet blir næringsrik råkompost, og er et viktig produkt som gjør det mulig å dyrke vekster i næringsrik jord som har et høyt organisk innhold – og uten bruk av kunstgjød-sel. I tillegg minimerer man en omfattende transport av avfallet som er nødvendig i dag.

Mindre luktplager

Der det i dag tidvis kan oppleves sjenerende lukt fra våtorganisk avfall, så vil naboer og andre berørte parter i mindre grad oppleve ubehag når anlegget er i drift. Det har allerede vært gjennomført møter med de berørte, og de innsigelsene som har kommet vil bli behandlet største alvor. Større kapasitet = mindre ventetid, som igjen reduserer spredning av lukt og fluer. I tillegg er anlegget konstruert med undertrykk, som hindrer lukt å trekke ut i omgivelsene.

2014 čavčča gárvána ođđa proseassarusttet mii galgá váldit vuostá njuoskaorgánalaš doabbariid. Dat dahká biebmobázahusaid, njuovvan- ja guollebázahusaid ja rábi beaktillis kompostaeamin.

Er ketchupflasken REN når den kastes?

Skitten emballasje ødelegger

Innsamlet plastemballasje fra husholdningen inneholder mer enn 12% forurensning. Værestingene i dette tilfellet er halvfulle flasker med ketchup og dressing. For de som lurte, så blir det ikke ny plast av ketchup! Derimot bidrar ketchuprester til å ødelegge kvaliteten for annen returplast. Den enkleste regelen man kan følge, er at emballasjen skal være ren – og dersom den ikke blir ren av å skylles i kaldt vann og tas et lite tak med oppvaskbørsten, ja da skal den kastes i... RESTAVFALL.

FAKTA: i 2012 ble det levert inn 29.300 tonn plastemballasje fra norske husholdninger. Nesten 80% gikk til materialgjenvinning.